

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO - 609903 - I/09/JS

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, dnia **15** lutego 2009 r.

Pani Katarzyna Hall

Minister Edukacji Narodowej

al. Szucha 25

00 - 918 WARSZAWA

Siema Laurena Janu. Ministrze.

Zgodnie z zapowiedzią Prezesa Rady Ministrów - Pana Donalda Tuska i Ministra Finansów - Pana Jacka Rostowskiego z dnia 3 lutego 2009 r. - wprowadzenie oszczędniejszego systemu zarządzania budżetami resortów zostało poprzedzone dokonaniem szczegółowego przeglądu wszystkich pozycji wydatków resortów oraz rozważeniem od początku, na ile określone wydatki są rzeczywiście konieczne. Zaplanowane przez Radę Ministrów ograniczenia wydatków nie obejmą rent, emerytur, płac i najbardziej zasadniczych zobowiązań państwa. Do takich zasadniczych zobowiązań państwa należy niewątpliwie realizacja prawa do nauki, dlatego ze szczególną uwagą monitoruję stan i całość uwarunkowań przestrzegania tego prawa w polskim systemie edukacji.

Wg najnowszych doniesień medialnych (zob. m.in. „Głos Nauczycielski”, „Rzeczpospolita” z dnia 9 lutego 2009 r.) w roku 2009 zmniejszeniu mają ulec środki finansowe przeznaczone na realizację ważnych programów, takich jak: „Wyprawka szkolna” (dofinansowanie podręczników dla pierwszoklasistów), „Bezpieczna i przyjazna szkoła” (zakup systemu monitoringu) oraz „Komputer dla ucznia” (zakup laptopów dla gimnazjalistów). Ponadto ograniczone będą kwoty pieniężne na zwrot kosztów dla uczniów dojeżdżających do szkół, na stypendia i zasiłki dla uczniów z rodzin o niskich dochodach wypłacane w ramach „Narodowego programu stypendialnego”. Istnieje obawa, że może to wywołać trudności w realizacji pomocy materialnej, która zgodnie z ustawą przysługuje

każdemu uprawnionemu do niej uczniowi. Samorządy, z których budżetów, obok budżetu państwa, pochodzą środki przeznaczone na realizację „Narodowego programu stypendialnego”, wyrażają poważne wątpliwości, czy ich budżety będą mogły udźwignąć pomoc materialną dla uczniów zagwarantowaną w ustawie oświatowej. Chodzi zarówno o środki o charakterze socjalnym, jak i motywacyjnym (za wyniki w nauce).

Z analizy dotychczas podejmowanych przeze mnie spraw w kontaktach z Ministerstwem Edukacji Narodowej wynika, że wiele problemów dotyczy edukacji przedszkolnej, dostępu uczniów przewlekle chorych oraz szeroko pojętego bezpieczeństwa, w tym bezpiecznych warunków nauczania. Można przypuszczać, że w sytuacji kryzysu finansowego, problemy to mogą się pogłębiać. Należy podkreślić, że edukacja przedszkolna uznawana jest powszechnie za najlepszy sposób wyrównywania szans edukacyjnych - potrzebna jest zwłaszcza dzieciom z rodzin ubogich, bezradnych życiowo, izolowanych i dotkniętych patologiami. Badania wskazują, że co piąty uczeń potrzebuje odpowiedniej opieki z powodu choroby przewlekłej. Tymczasem wskutek braku międzyresortowej koordynacji, istnieją trudności w zagwarantowaniu dzieciom przewlekle chorym równości szans edukacyjnych.

Ustalenia kontroli NIK wykazały, że spośród 66 skontrolowanych szkół i placówek oświatowych tylko jedna szkoła uzyskała ocenę pozytywną w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu i nauki uczniów oraz wychowanków. W pozostałych placówkach stwierdzono szereg nieprawidłowości niejednokrotnie utrudniających proces dydaktyczny i wychowawczy, a niekiedy stwarzających realne zagrożenie dla uczniów, wychowanków i personelu, związane m.in. z niezapewnieniem środków finansowych na pełną realizację potrzeb remontowych oraz zaniechaniem okresowych kontroli obiektów oświatowych.

Ponadto w związku z uchwałą Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych z 10 maja 2002r. pt. *Świat Przyjazny Dzieciom* oraz z pełnioną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej funkcją resortu odpowiedzialnego za zapewnienie koordynacji wszelkich wysiłków władz publicznych, organizacji pozarządowych i poszczególnych obywateli w czuwaniu aby Narodowy Plan Działania na Rzecz Dzieci do roku 2015 był w Polsce systematycznie i należycie realizowany, pragnę poinformować Panią Minister, że w roku 2008 nastąpił w porównaniu do poprzedniego roku znaczący (o ok. 60%) wzrost liczby

podejmowanych przeze mnie spraw dotyczących dzieci, co może być przejawem pogarszającej się sytuacji dziecka i rodziny w Polsce. W 2008 roku Rzecznik przygotował ogółem 176 wystąpień związanych z ochroną praw dzieci (111- w nawiasach dane za 2007 r.). Przedmiotem zainteresowania Rzecznika był stan przestrzegania praw dzieci do: życia i ochrony zdrowia - 49 wystąpień (36); prawa do nauki 35 wystąpień (32); prawa do opieki socjalnej i wychowania w rodzinie - 48 wystąpień (29); prawo do bezpiecznego rozwoju, ochrony przed przemocą i demoralizacją - 44 wystąpienia (14).

Pragnę wyrazić przekonanie, iż tylko skoordynowany wysiłek instytucji państwowych działających na rzecz dzieci, przy współpracy samorządów i innych organizacji zajmujących się problemami dzieci, może przyczynić się do wypracowania efektywnego programu ochrony dzieci przed skutkami kryzysu finansów państwa.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2001 r. Nr 14 poz.147 ze zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do poruszonych problemów oraz o udzielenie informacji na temat planu realizacji dotychczasowych zamierzeń resortu w zmienionej sytuacji finansowej, a także o podjętych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej działaniach zaradczych na rzecz dzieci, które znajdują się obecnie w sytuacji największego zagrożenia skutkami kryzysu.

Łucja Jędrzejewska
Pracownik